

Eerste opzet concrete uitwerking van notitie:

'Cultuur nu & Overmorgen'

As de wyn draait, moat men de mûne kruie'.

Inleiding

Met de 'threepager 'Cultuur & overmorgen 'als leidraad wil het verbond van de Vijf Friese Theaters nu concreet invulling geven aan de Hoe en Wat vraag uit deze notitie. De belangrijkste vraag, de 'Waarom- vraag' is kort samengevat de zorg die de theaters hebben over de grote gevolgen van de Coronacrisis op de culturele en creatieve sector in de samenleving en daarmee voor de hele sector als geheel. Met het voorliggende initiatief bundelen de vijf Friese theaters de krachten om samen met lokale overheden en makers te zorgen dat de cultuurketen blijft functioneren en dat de verbinding met het publiek blijft bestaan en gegarandeerd is voor overmorgen. In de notitie vragen we de Provincie Fryslân om een aanjaagfonds om te experimenteren met de drie belangrijkste tools geformuleerd in de notitie:

- Het Theater als producent en productiehuis
- Een versterkte rol van cultuur in maatschappelijke opgaven
- Een ander, meer divers gebruik van de gebouwen.

Dankzij de aangenomen motie van de VVD in de Statenvergadering van 30 juni 2021 is een bedrag van € 400.000,- ter beschikking gesteld waarmee invulling gegeven kan worden aan de hierboven gestelde opdracht. We kiezen ervoor om dit bedrag direct in zijn geheel in te zetten om de culturele keten een stevige impuls te geven. Deze impuls is nu nodig om de schade van corona op lange termijn te beperken. Nog steeds ondervinden veel makers, technici, ontwerpers etc. de gevolgen van anderhalf jaar stilstand door corona. Juist nu is het nodig dat er perspectief wordt geboden in de vorm van concrete opdrachten en dus werk voor deze groep. We kiezen voor een festivalvorm waarin een grote groep artiesten, met in hun kielzog de genoemde benodigde andere culturele ondernemers, worden uitgedaagd aan de slag te gaan met de thema's die we hebben beschreven in de threepager, Cultuur nu & overmorgen. Hiermee stimuleren wij de werkgelegenheid op het moment dat het echt nodig is en versterken we tegelijkertijd het artistieke klimaat van de sector. De opzet en doelen van dit festival worden hieronder verder beschreven.

Naast deze financieringsbron zoeken we naar aanvullende financiering. Na een aantal gesprekken met makers uit Friesland komen de vijf Friese theaters met de volgende concrete uitwerking:

'Het festival van overmorgen'

Meet our Local Heroes

Het festival van overmorgen bestaat uit vijf weekenden (van vrijdag t/m zondag) in tijd achter elkaar geplaatst waarin het festival plaatsvindt. In ieder weekend zijn de vijf 'voorstellingen' van de geadopteerde makers (zie opzet) samengebracht met daaroverheen de eigen artistiek saus en visie van het organiserende theater met zijn maker. Ieder weekend georganiseerd door een van de vijf theaters in het betreffende theater of op locatie in de vestigingsplaats van het organiserende theater. De samenwerking van Friese theaters in het project 'Dansen op locatie' in de drie seizoenen vanaf 2007 is voor deze werkvorm als voorbeeld gebruikt. Dit project was een succesvolle samenwerking waarbij ieder theater en maker vanuit zijn eigen kracht kon werken. Het leverde een zeer divers programma op en belangwekkend nieuw werk dat vervolgens ook zijn weg vond naar theaters buiten Friesland. Met name voor de makers was het een uitgelezen kans om niet gehinderd door zorgen over geld en 'komt het publiek wel' te doen waar ze goed in zijn, namelijk mooi werk maken. Ook voor het publiek was het een soort theatrale road movie, die als zeer bijzonder werd ervaren. Die resultaten zouden we ook graag zien tijdens 'Het festival van overmorgen'.

Opzet

Ieder theater 'adopteert' een maker die de opdracht krijgt om een voorstelling (in de breedste zin van het woord, dus dat kan ook een performance, installatie, concert, film of hybride kunstvorm zijn) te maken. De maker krijgt in de geest van 'Het Festival van overmorgen' een opdracht mee die voortkomt uit de uitgangspunten van de notitie 'Cultuur & Overmorgen' en het begrip 'meet our Local Heroes' dat als dragend begrip uit brainstormsessies met Friese makers is gekomen. Het begrip Local Hero kan breed worden geïnterpreteerd en overall anders zijn. De lokale held kan worden gevonden in het verleden, zoals Grutte Pier die ligt begraven in Sneek, of in een theatermaker of artiest die is gevestigd in één van onze gemeentes. Ook bepaalde doelgroepen als jongeren, mantelzorgers, de mensen van de plantsoendienst of ons reguliere publiek kunnen als local hero worden aangemerkt en zo een leidend thema worden in één van de weekenden. Iedere maker of gezelschap geeft hier op eigen wijze invulling aan. De ontmoeting met het publiek staat centraal, vandaar de ondertitel 'meet our Local Heroes'.

Deze vijf voorstellingen worden samengebracht in het festival en in het betreffende weekend gepresenteerd waarbij het organiserende theater met zijn maker als gastheer optreedt voor de andere vier theaters en makers. Deze opzet biedt mogelijkheden om via bijvoorbeeld randprogramma een verdiepingsslag te maken en de lokale thematiek een plek te geven in het festivalweekend van het theater wat als gastheer optreedt. Daarbij zal de artistieke inbreng van de maker een belangrijke rol spelen zal de verbinding met het publiek worden aangegaan. Belangrijk uitgangspunt hierbij is dat het betreffende theater en de maker de eigen situatie (zowel maatschappelijk als cultureel) het beste kennen. Het theater treedt dus samen met zijn maker op als een soort intendant van het betreffende weekend. Daarmee krijgt ieder weekend zijn eigen lokale kleur en staat ieder weekend het lokale theater met zijn maker centraal als gastheer. Ook voor het publiek. Het organiserende theater is vrij om het weekend in te vullen met dien verstande dat het in de geest van de uitgangspunten van Cultuur nu & overmorgen' moet zijn.

Wel wordt er één artistiek coördinator aangewezen om te zorgen voor de rode draad en samenhang. De theaterprogrammeurs bepalen in overleg met de artistiek coördinator welke makers of gezelschappen worden betrokken om zo te zorgen voor de rode lijn in de diverse programmering waarin meerdere disciplines zijn vertegenwoordigd. De drie festivaldagen zorgen voor verdieping en verbinding en geven makers de kans om hun werk meer dan een keer aan het publiek te laten zien. Uiteindelijk zal een voorstelling over de vijf weekenden verdeeld dus circa 15 keer te zien zijn.

Per theater gaan we uit van een artiest die meerdere artiesten om zich heen verzamelt (of een gezelschap) en samenwerking zoekt binnen de omgeving van het theater. Zoals hierboven beschreven worden de artiesten geselecteerd door de vijf programmeurs, op basis van kennis van het veld, artistieke ambities en geschiktheid van een artiest om vorm te kunnen geven aan de ambities die zijn gesteld in de threepager 'Cultuur nu & overmorgen'. De artistiek coördinator bewaakt in samenspel met de programmeurs en de geselecteerde artiesten de rode draad binnen het festival en de doelen die we onszelf stellen m.b.t. de impact die we met het festival beogen, de verbinding met (nieuw) publiek, het experiment m.b.t. anders gebruik van ruimte et cetera.

Per individueel plan wordt uit het provinciale budget een bedrag beschikbaar gesteld waarbinnen de voorstelling of andere culturele uiting moet worden ontwikkeld en uitgevoerd. Op dit moment is nog niet te zeggen hoeveel artiesten er exact meedoen, dat is afhankelijk van het creatieve proces dat moet worden opgestart. We beogen wel meerdere artiesten per stad van werk te kunnen voorzien.

Opgaven binnen het festival

Het festival is bedoeld om te experimenteren met alternatieve vormen van programmering waarbij uitgegaan wordt van een vorm die per weekend en per maker kan veranderen. Een wendbare programmering is belangrijk gebleken in een landschap dat steeds te maken kreeg met wisselende regelgeving. Wat leren we van de afgelopen tijd? En hoe kunnen we dat verzilveren voor de toekomst van het culturele landschap. Het anders gebruiken van theaters of de openbare ruimte zal in dit festival worden gestimuleerd. Niet alleen de makers experimenteren, de theaters evenzo. In de onderlinge samenwerking en de verbinding binnen de gemeentegrenzen met o.a. maatschappelijke instellingen.

We vragen de makers binnen de lokale context van een theater verbindingen aan te gaan en te onderzoeken hoe het begrip 'meet our local heroes' het best kan worden vormgegeven. Focus op lokale doelgroepen en de band met het publiek staan centraal.

Door de samenwerking tussen de vijf verschillende theaters, met elk een eigen netwerk, afzetgebied en expertisevaardigheden bieden wij de makers met dit festival enerzijds speelzekerheid en anderzijds de mogelijkheid om een groot en divers publiek te bereiken. Dit is een belangrijk effect van de samenwerking die anders niet tot stand te brengen is.

De opgedane ervaringen binnen dit aanjaagfestival, zowel lokaal als in de overkoepelende samenwerking, delen we intern en met onze collega's buiten Friesland. The best practices en briljant failures zijn van waarde voor de hele sector. Dit doen we door een (beeld)verslag te maken

De relaties die we onderling aangaan, maar tevens aangaan met de betrokken artiesten verduurzamen we door ons ook na dit festival verantwoordelijk te voelen voor het succes van een goede culturele infrastructuur. Niet alle antwoorden op de vragen die we onszelf stellen zijn na de eerste editie van dit festival gevonden, daarvoor is lange adem nodig, zonder nu al exact te weten welke vorm dat krijgt. We streven er dan ook naar om na dit experiment meerdere edities te organiseren. Doordat artiesten de kans krijgen iets moois te creëren dat in het festival van overmorgen wordt gepresenteerd, hebben zij materiaal dat vervolgens ook op andere plekken in het land kan worden gespeeld. Dankzij een goed netwerk van theaters, alleen al in de drie Noordelijke provincies, kunnen de theaters een actieve houding aannemen in het realiseren van meer speelplekken voor de artiesten.

Organisatie

Uitgangspunten:

- Het verbond van Vijf Fries Theaters organiseert samen het 'Festival van overmorgen'
- Ieder theater adopteert een maker of collectief van makers
- Ieder theater is verantwoordelijk voor de productie en organisatie van zijn eigen weekend.
- Ieder theater is verantwoordelijk voor zijn eigen evaluatie en verslag van het weekend.
- Ieder theater maakt zijn eigen (financiële) afronding.
- Ieder theater maakt in zijn weekend een vaste zaal (of locatie) vrij voor het festival
- Er vindt gezamenlijke marketing plaats
- De vijf theaters nemen het festival mee in hun programmering (alle 5 de weekenden!)
- De vijf theaters verkopen ook kaartjes voor de weekenden bij de andere theaters. Of dit wordt centraal geregeld. Denk aan mogelijkheden van passe partouts.
- De opdracht van de makers kenmerkt zich door aspecten als: samenwerking met andere makers en/of disciplines, verbinding met lokale partijen/inwoners/thematiek, en mogelijk meer of andere...

Namens de vijf Friese theaters treedt Het Posthuis Theater op als penvoerder richting de provincie. De overkoepelende begroting die losstaat van de vijf individuele deelbegrotingen, wordt door de penvoerder beheerd. Ook de zakelijke overeenkomst met de artistiek coördinator wordt door de penvoerder aangegaan.

In overleg met de artistiek coördinator worden extra fondsen geworven voor de realisatie van het festival.

De deelbegrotingen maken integraal onderdeel uit van het totaal, waarbij de middelen vanuit de provincie primair worden aangewend voor programmaontwikkeling, artistieke coördinatie en organisatie- en publiciteitskosten. Ieder theater draagt uit eigen exploitatie bij aan het geheel. Door de provinciale middelen aan te wenden voor productontwikkeling, publiciteit en overstijgende coördinatie wordt voldaan aan de uitgangspunten om de culturele keten te versterken en de band met het publiek te herstellen en te versterken.

Uitvoering

Voor de uitvoering van 'Het festival van overmorgen' sturen we aan op de maanden september en oktober 2022. Dat geeft de theaters de mogelijkheid om hun 'huis' aan te bieden aan de makers voor de bijdrage die ze aan het festival leveren (repeteren, montage etc.). Daarmee is ook een doelstelling van de notitie 'Cultuur nu & overmorgen, namelijk 'een ander meer divers gebruik van de gebouwen', ingevuld.

Door te kiezen voor deze uitvoeringsperiode is er tijd voor de theaters om nog in het najaar van 2021 met makers in gesprek te gaan en het festival inhoudelijk in de grondverf te zetten. Ook het werven van een artistiek coördinator dient binnen afzienbare tijd te gebeuren.

Fair practice code en Community of Practice

We omarmen de Fair Practice Code, aangezien deze aansluit bij hoe we als cultuurbedrijven willen omgaan met publieke middelen en met de mensen die voor ons komen werken. We werken aan een eerlijke, duurzame en transparante bedrijfsvoering. Daarnaast dienen we respectvol, solidair en in vertrouwen met elkaars belangen rekening te houden ten dienste van een sterke sector die de potentie en kansen van makers ten volle benut en doet renderen. In de relaties met artiesten en andere medewerkers wordt uitgegaan van de richtlijnen die in onze cao's zijn vastgesteld. In de begroting van dit festival zijn zowel de voorbereidings- als de uitvoeringskosten opgenomen en worden aan medewerkers uitgekeerd. In de samenstelling van de teams die het festival gaan organiseren streven we naar een evenwichtige afspiegeling van onze samenleving.

De vijf theaters maken onderdeel uit van de Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties, wat al als community of practice kan worden aangeduid. Ook binnen de noordelijke drie provincies zijn de theaters verenigd in een noordelijk schouwburgoverleg waar best practices en briljant failures met elkaar worden gedeeld. De ervaringen die we opdoen in dit festival willen we delen met onze collega's in de rest van het land. Dat doen we door erover te spreken in de genoemde overleggen, maar tevens door het delen van een (beeld)verslag binnen de vereniging.

Misschien is wel de belangrijkste community of practice het Verbond van Vijf theaters zelf. Door intensief vanuit verschillende invalshoeken samen te werken leren we van elkaars werkwijzen, inzichten, fouten en successen. Door samen op te trekken in de voorbereiding en door (tussentijdse) evaluaties worden we individueel en als collectief sterker. Door verslaglegging borgen we deze leermomenten die we zien als houvast voor volgende edities van dit festival. Na de eerste editie van het Festival van Overmorgen zullen we op artistiek inhoudelijke wijze het festival evalueren. Niet alleen intern maar ook extern dus met het publiek en andere stakeholders. In de evaluatie zullen vragen aan de orde komen als:

- Wat is de vernieuwende kracht van het Festival van Overmorgen?
- Op welke manier is het samenspel tussen makers en theaters van invloed op de vernieuwing?
- Wat betekent dit voor het lokaal en regionaal artistiek klimaat?
- Wat is de waarde van het festival voor de gehele keten zoals beschreven in de three-pager, op korte en middellange termijn?